

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 10CoP/47/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5820201804
Dátum vydania rozhodnutia: 22. 10. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Róbert Urban
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2020:5820201804.1

Uznesenie

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Róberta Urbana a sudcov JUDr. Amálie Paulerovej a JUDr. Erika Vargu, vo veci L. W., nar. XX.XX.XXXX, bytom H., G. C. XXX, právne zastúpeného advokátkou JUDr. Máriou Vevurkovou, so sídlom D., O. XXX/XX, umiestneného do zdravotníckeho zariadenia Hornooravská nemocnica s poliklinikou Trstená, so sídlom Trstená, Mieru 549/16, IČO: 00 634 891, Psychiatrické oddelenie, o vyslovenie prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení, na základe odvolania umiestneného proti uzneseniu Okresného súdu Námestovo č. k. 4Pu/19/2020-9 zo dňa 9.9.2020 takto

rozhodol:

Uznesenie okresného súdu z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Napadnutým uznesením okresný súd ako vyslovil, že prevzatie umiestneného L. W. do zdravotníckeho zariadenia - Hornooravskej nemocnice s poliklinikou bolo prípustné. Na základe doposiaľ vykonaného dokazovania mal za dostatočne preukázané, že bez poskytnutia neodkladnej ústavnej zdravotnej starostlivosti by umiestnený pre duševnú poruchu, ktorou trpí, mohol ohroziť seba alebo okolie.

2. Okresný súd uviedol, že v zmysle oznámenia zdravotníckeho zariadenia bol menovaný privezený príslušníkmi polície a prijatý na psychiatrické oddelenie pre heteroanamnesticky popisované neprímerané správanie v domácom prostredí. L. W. má pritom nariadenú ochrannú psychiatrickú liečbu, ktorá však neplní svoj účel a toho času prebieha súdne konanie o návrhu na zmenu z ambulantnej na ústavnú formu. V rámci výsluchu ošetrojúceho lekára dňa 9.9.2020 bolo zistené, že menovaný je v psychiatrickej starostlivosti od r. 2008, 13-krát bol hospitalizovaný, z toho 2-krát podstúpil ústavnú protidrogovú liečbu. Dva súdnoznalecké posudky potvrdili jeho závažné psychiatrické ochorenie - paranooidnú schizofréniu. Umiestnený je však k svojmu ochoreniu nekritický, trvá abúzus psychotropných látok a správa sa agresívne.

3. Proti tomuto uzneseniu podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie umiestnený L. W., ktorý sa alternatívne domáhal jeho zmeny tak, že bude vyslovené, že prevzatie do zdravotníckeho zariadenia nebolo prípustné, alebo jeho zrušenia a vrátenia veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Namietal splnenie podmienok pre poskytovanie zdravotnej starostlivosti bez informovaného súhlasu v zmysle zákona č. 576/2004 Z.z. a tvrdil, že okresný súd si nekriticky vystačil len s nepodloženými tvrdeniami ošetrojúcej lekárky, ktorá ich má sprostredkované od jeho matky. Popieral dotknuté tvrdenia matky o jeho správaní (vrátane hrozby nebezpečenstva pre seba alebo svoje okolie), ktorých cieľom je „zbaviť sa ho“, zdiskreditovať ho a eliminovať ho z bežného života. Odvolateľ poukazyval na to, že s matkou nemá dobré vzťahy; osobitne po tom, čo zistil, že v rámci dedičského konania po jeho nebohom otcovi matka v súčinnosti s ďalšími rodinnými príslušníkmi vyhotovila splnomocnenie ním podpísané, ktoré však on v skutočnosti nikdy nepodpísal. Trestné stíhanie v danej záležitosti bolo pritom vyšetrovateľom vyhodnotené ako opodstatnené, avšak pre dobu, ktorá uplynula od spáchania skutku, bolo odložené.

4. Umiestnený zdôrazňoval, že z hľadiska základných práv a slobôd ide o závažný zásah do jeho práva na osobnú slobodu. Podľa judikatúry Ústavného súdu SR nemôže byť takéto obmedzenie osobnej

slobody samozrejmosťou, vždy keď sú na to zdravotné dôvody. Dával do pozornosti, že jeho výsluch bol vykonaný len vyššou súdnou úradníčkou, hoci mal byť realizovaný priamo zákonnou sudkyňou. Je totiž nevyhnutné, aby si sudca sám na základe priameho kontaktu s umiestnenou osobou vytvoril úsudok o možnostiach jej výsluchu a schopnosti chápať obsah uznesenia súdu o prípustnosti prevzatia do ústavu. Celkovo mal odvolateľ za to, že nakoľko neboli preukázané relevantné podklady pre vydanie napadnutého rozhodnutia, je toto arbitrálne a nepreskúmateľné. Samotný fakt, že už bol v minulosti hospitalizovaný, nie je dostatočný. Dodal, že sa po zdravotnej stránke cíti dobre, jeho správanie nevybočuje z rámca bežného správania a nie je nebezpečný pre okolie alebo seba samého.

5. Zdravotnícke zariadenie súhlasilo s napadnutým uznesením a pridriavalo sa vyjadrenia/výpovede ošetrujúceho lekára zo dňa 9.9.2020. Uviedlo, že z klinického hľadiska sa u pacienta (umiestneného) jedná o závažné duševné ochorenie, opakovane bol hospitalizovaný v psychiatrických zariadeniach, pričom v ambulantných podmienkach nespôlpracuje aj napriek už druhej nariadenej ochranej psychiatrickej liečbe. K svojmu ochoreniu je nekritický a naďalej u neho trvá abúzus psychotropných látok s následnými poruchami správania pod ich vplyvom a hrozbou rizika relapsu psychotickéj symptomatiky. Zdravotnícke zariadenie zhrnulo, že klinický stav umiestneného zodpovedal podmienkam pre poskytnutie ústavnej starostlivosti bez informovaného súhlasu, keďže hrozilo „vysoké riziko z premeškania a nepredvídateľného konania“.

6. Krajský súd, ako súd odvolací, preskúmal vec bez ohľadu na rozsah odvolania a odvolacie dôvody (§ 65 a § 66 CMP) a bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) napadnuté uznesenie okresného súdu podľa § 389 ods. 1 písm. b/ v spojení s § 391 ods. 1 CSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

7. Nedobrovoľná hospitalizácia, resp. umiestnenie fyzickej osoby do ústavnej starostlivosti bez jej (informovaného) súhlasu predstavuje závažný zásah do osobnej slobody jednotlivca. V zmysle § 6 ods. 9 písm. d/ zákona č. 576/2004 Z.z. je takýto zásah akceptovateľný len v prípade, že ide o osobu, ktorá v dôsledku duševnej choroby (alebo s príznakmi duševnej poruchy) ohrozuje seba alebo svoje okolie, alebo ak hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu. Je potrebné zdôrazniť, že vzhľadom na osobitnú závažnosť predmetného zásahu do jedného z najelementárnejších základných ľudských práv (práva na osobnú slobodu) nie je postačujúce len všeobecné konštatovanie o splnení danej zákonnej podmienky, ale takéto konštatovanie musí byť odôvodnené konkrétnymi skutkovými okolnosťami (okrem iného definovanými miestom, časom a jednoznačne individualizovaným dejom), ktoré sú dostatočne jasne vymedzené i v rozhodnutí súdu.

8. Odôvodnenie napadnutého uznesenia takúto požiadavku rozhodne nespĺňa. V určujúcom závere (bod 10. jeho odôvodnenia) o opodstatnenosti/prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia sa totiž fakticky obmedzuje len na citáciu zákonného textu bez uvedenia akýchkoľvek konkrétností vlastných súdenému prípadu.

9. Predovšetkým však okresný súd svojím postupom predchádzajúcim vydaniu posudzovaného rozhodnutia porušil právo umiestneného na spravodlivý proces.

10. V tomto smere krajský súd prioritne poukazuje na rozhodnutie publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR pod R 67/2018. Z daného právneho názoru najvyššej súdnej autority (čl. 2 ods. 2 Základných princípov CSP) vyplýva, že rozhodnutie o prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení bez súhlasu umiestneného je tak závažným zásahom do osobnej slobody človeka, že prvotný výsluch alebo vzhliadnutie vykoná osobne sudca. Podstatou dotknutého záveru je konštatovanie, že o tak závažnom zásahu do slobody človeka, akým je aj (nedobrovoľné) prevzatie a držanie v zdravotníckom zariadení, je neprípustné rozhodovať len „od stola“, ale je potrebné počuť názor posudzovanej osoby, prípadne ju aspoň vidieť. Preto je - bez ohľadu na to, či ide o výsluch alebo o vzhliadnutie - potrebné, aby túto osobu vypočul, resp. vzhliadol priamo sudca. Inak sudca v zásadnej otázke rozhoduje o osude človeka bez osobného kontaktu s ním a len na základe informácií obsiahnutých v spise.

11. V prejednávanom prípade výsluch umiestnenej osoby (L. W.) vykonal okresný súd prostredníctvom vyššej súdnej úradníčky. Pre úplnosť je žiaduce dodať, že z odôvodnenia napadnutého uznesenia (a ani z obsahu spisu) nevyplývajú žiadne výnimočné okolnosti, na základe ktorých by bolo možné uspokojiť sa s vykonaním výsluchu umiestneného a jeho vzhliadnutím len vyšším súdnym úradníkom.

12. Z celkového hľadiska posudzovaného procesu prevzatia (a držania) fyzickej osoby v zdravotníckom zariadení krajský súd upozorňuje na nedostatočnosť, až absenciu konkrétnych jedinečných okolností nevyhnutných pre náležité rozhodovanie konajúceho súdu. Už v podnete Hornooravskej nemocnice s poliklinikou Trstená zo dňa 8.9.2020 nie sú dostatočne špecifikované také individuálne okolnosti, ktoré by odôvodňovali nedobrovoľné prevzatie L. W. do zdravotníckeho zariadenia.

13. Všeobecné formulácie typu „neprimerané správanie v domácom prostredí“, či „menovaný trpí duševnou poruchou, pre ktorú môže ohroziť seba resp. svoje okolie a táto duševná porucha si vyžaduje neodkladné psychiatrické liečenie“, neumožňujú posúdenie zákonných predpokladov pre nedobrovoľné umiestnenie osoby do ústavnej starostlivosti. Obdobne samotný fakt, že umiestnený trpí duševnou poruchou, resp. že má nariadenú ochrannú liečbu ambulantnou formou, ktorá neplní účel (a prebieha konanie o návrhu na zmenu na ústavnú formu), neodôvodňuje zásah do základných práv a slobôd. Bez ohľadu na závažnosť takýchto konštatovaní totiž absentuje prvok naliehavosti okamžitého zásahu. Len na okraj v tejto spojitosti krajský súd dodáva, že L. W. je v psychiatrickej starostlivosti už od r. 2008.

14. Ani zo zápisnice o vylúčení ošetrojúceho lekára zo dňa 9.9.2020 nevyplývajú konkrétne skutkové okolnosti, ktoré by odôvodňovali potrebu predmetného neodkladného zásahu. Je opätovne potrebné zdôrazniť, že sa musí jednáť o aktuálne, resp. prevzatie do zariadenia takmer bezprostredne predchádzajúce okolnosti vzťahujúce sa ku konaniu umiestneného, a nie dlhodobý stav (napr. psychická porucha; ale aj popieranie vlastného zdravotného stavu; pretrvávajúci abúzus psychotropných látok atď.).

15. V ďalšom priebehu konania bude úlohou okresného súdu postupovať podľa vyššie vymedzených intencií a svoje východiská, úvahy a z nich rezultujúce závery náležite konkrétne odôvodniť v novom rozhodnutí. Len na okraj krajský súd dodáva, že v priebehu prvoinštančného konania spomínané rozhodnutie o zmene formy ochranného liečenia L. W. bolo odvolacím súdom (sp. zn. Krajského súdu v Žiline 3Tos/74/2020) zrušené a vec vrátená na nové prejednanie.

16. Toto rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prijaté hlasovaním v pomere hlasov 3:0.